

УДК 330.101.2

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТИТУТІВ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Колодій Сергій Юрійович,
професор, доктор економічних наук,
професор кафедри економіки та управління
Черкаського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: kolodii_sergei@ukr.net

Колодій Світлана Кузьмівна,
студентка магістратури факультету економіки та права
Черкаського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: kolodii_svetlana@ukr.net

Анотація. Розглянуто мінімальну заробітну плату як інститут регулювання доходів населення. Використано дві групи методів: історичний і методи статистичного аналізу, у тому числі кореляційний аналіз. Досліджено становлення мінімальної заробітної плати як інституту регулювання рівня заробітної плати і доходів населення. Сформульовано три гіпотези щодо взаємозалежності середньої заробітної плати і ВВП на одного зайнятого, середньої заробітної плати і середніх доходів домогосподарств, середньої та мінімальної заробітної плати і проведено їх перевірку на основі статистичних даних і попередніх досліджень авторів. У результаті статистично підтверджено факт імплементації мінімальної заробітної плати як інституту – регулятора рівня заробітної плати формування доходів домогосподарств.

Ключові слова: доходи домогосподарств, ВВП на одного зайнятого, заробітна плата, мінімальна заробітна плата, інститут-регулятор, інститути регулювання заробітної плати.

Формул: 0; рис.: 3; табл.: 3; бібл.: 10.

USING OF INSTITUTIONS FOR WAGE REGULATION

Kolodii Serhii,
Professor, Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Economics and Management
of the Cherkassy Institute
of SHEI «Banking University»
e-mail: kolodii_sergei@ukr.net

Kolodii Svitlana,
Master Student of Economics and Law Faculty
of the Cherkassy Institute
of SHEI «Banking University»
e-mail: kolodii_svetlana@ukr.net

Abstract. The article examines a minimum wage, as institute of adjusting of profits of population. For research two groups of methods are used: historical method of research and methods of statistical analysis, including cross-correlation analysis. In the article the analysis of salary is conducted in the structure of resources and profits of households for 1999–2015 biennium. Becoming of minimum wage is investigational as an institute of adjusting of wage and incomes. Three hypotheses are in-process suggested in relation to interdependence of middle salary and GDP on one busy, middle salary and middle profits of households, middle and minimum salary, and their verification is conducted on the basis of statistical data and previous researches of authors. The studies established a close relationship between the real average monthly indexes of GDP on one busy, the wages, minimum wages and household income per person. Confirming the fact of implementation of the minimum wage as an institution-control wage formation and household income.

Keywords: revenues of households, GDP per one employer, minimum wage, middle salary, institute-regulator, institutes of wage regulation.

Formulas: 0; fig.: 3; tabl.: 3; bibl.: 10.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНСТИТУТОВ ПРИ РЕГУЛИРОВАНИИ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ

Колодий Сергей Юрьевич,
профессор, доктор экономических наук,
профессор кафедры экономики и управления
Черкасского образовательного-научного института
ГВУЗ «Университет банковского дела»
e-mail: kolodii_sergei@ukr.net

Колодий Светлана Кузьминична,
студентка магистратуры факультета экономики и права
Черкасского образовательного-научного института
ГВУЗ «Университет банковского дела»
e-mail: kolodii_svetlana@ukr.net

Аннотация. Рассмотрена минимальная заработная плата как институт регулирования доходов населения. Используются две группы методов: исторический и методы статистического анализа, в том числе корреляционный анализ. Изучено становление минимальной заработной платы как института регулирования уровня заработной платы и доходов населения. Выдвинуты три гипотезы относительно взаимозависимости средней заработной платы и ВВП на одного занятого, средней заработной платы и средних доходов домохозяйств, средней и минимальной заработной платы и проведена их проверка на основе статистических данных и предыдущих исследований авторов. В результате статистически подтвержден факт имплементации минимальной заработной платы как института – регулятора уровня заработной платы и доходов домохозяйств.

Ключевые слова: доходы домохозяйств, ВВП на одного занятого, заработная плата, минимальная заработная плата, институт-регулятор, институты регулирования заработной платы.
Формул: 0; рис.: 3; табл.: 3; библи.: 10.

Вступ. Перетворення, що відбуваються в нашій країні, суттєво впливають на рівень та якість життя населення. На цей час в Україні дуже гостро стоїть питання нерівності доходів різних груп населення. Існування в державі значних груп населення з низьким рівнем доходів не тільки погіршує показники рівня та якості життя, а й може стати причиною соціальної напруги в суспільстві. Тому політика у сфері формування та регулювання заробітної плати і доходів домогосподарств повинна бути однією з основних політики державного регулювання соціально-економічних процесів. Важливість вивчення процесу формування первинних доходів, основним з яких є заробітна плата, та його ефективного розподілення вже доказана багатьма відомими економістами та практикою господарювання.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Одними з перших питанням формування і розподілення доходів основних груп населення приділили наукову увагу представники класичної школи політекономії – А. Сміт, Д. Рікардо та інші, визнавши три основні форми доходів згідно з трьома основними класами суспільства. Пізніше їхні послідовники класичної методології – неокласики також приділяли велику увагу цьому питанню. Істотний вклад у розвиток теорії доходів вніс англійський економіст Дж. М. Кейнс, підкресливши важливість правильного розподілення доходів між різними групами населення задля забезпечення платоспроможного попиту в країні та створення передумов для процесу відтворення. Один із провідних напрямів сучасної економічної думки – інституціоналізм, велику увагу приділяє питанням, пов'язаним із процесами формування доходів населення, а саме із упровадженням ефективних правил

і процедур, які дозволяють підвищувати рівень оплати праці та доходів населення.

Сучасні українські та російські економісти також багато уваги приділяють різним аспектам формування і розподілу доходів населення. Н. Холод проаналізував розподіл доходів у перехідних економіках [1]. М. Горелов розглядає економічну категорію «рівень життя» у широкому і вузькому розумінні, вивчає взаємозалежність політики доходів та якості життя населення [2]. Сутність економічної категорії «доходи населення», проблеми їх формування, розподілення та перерозподілення вивчають багато сучасних дослідників, серед яких С. Заєць, І. Ховрак, М. Ватаманюк, Р. Зварич, В. Адамик [3–7].

Регулювання економічних процесів може відбуватися як за рахунок дискретних дій уповноважених органів влади та управління, так і шляхом імплементації певних правил та процедур, що є постійними інститутами-регуляторами та майже не потребують постійних управлінських рішень, а ухвалення роблять це автоматично за рахунок їх імплементації в чинне законодавство.

Метою роботи є дослідження використання мінімальної заробітної плати як інституту регулювання доходів населення.

Методологія проведеного дослідження передбачає використання двох пов'язаних між собою груп методів, одна з яких заснована на історичному аналізі формування нормативно-законодавчої бази у сфері мінімальної заробітної плати та використанні числових рядів даних, а друга – з використанням методів статистичного аналізу, основним з яких є кореляційний:

1) дослідження становлення мінімальної заробітної плати як інституту-регулятора. Для цього

проаналізовано хронологію ухвалення основних нормативних актів, що стосуються цього процесу, виділено його основні етапи, описано актуальні особливості використання мінімальної заробітної плати як інституту-регулятора;

2) формулювання гіпотез щодо наявності взаємозв'язків між мінімальною заробітною платою та обраними макроекономічними показниками з подальшою

перевіркою їх із застосуванням статистичних методів, у тому числі кореляційного аналізу.

Результати дослідження. Основним джерелом доходів населення в Україні, як і в багатьох інших країнах, виступає заробітна плата. За інформацією Державної статистичної служби України, частка заробітної плати у структурі грошових доходів домогосподарств була достатньо сталою і становила від 53 до 57% (рис. 1).

Рис. 1. Заробітна плата у структурі ресурсів і грошових доходів домогосподарств у 1999–2015 рр. (%)

Примітка. Розраховано за даними Державної статистичної служби України [8]

Академік НАН України В. М. Геєць зазначає, що повинна існувати певна відповідність між динамікою заробітних плат і продуктивності [9, с. 42]. Причому необов'язко динаміка заробітної плати повинна випереджати динаміку продуктивності праці. Скоріше, навпаки, зростання реальної заробітної плати є наслідком збільшення продуктивності праці. А значить, динаміка заробітної плати повинна, після певного запізнення, наслідувати тенденції динаміки продуктивності праці. Якщо розглядати показник продуктивності праці в макроекономічній площині, то, наслідуючи логіку міркувань Роберта Солоу та інших економістів, її можна розрахувати як відношення валового внутрішнього продукту до чисельності зайнятих в економіці.

У рамках першої частини роботи дослідимо становлення мінімальної заробітної плати як інструменту регулювання рівня заробітної плати та доходів населення.

У цілому, мінімальна заробітна плата як інститут регулювання заробітної плати і доходів населення має такі особливості використання:

- щодо традиційних положень економічної теорії мінімальна заробітна плата встановлює обмеження на розмір оплати праці знизу (ціна підлоги);
- оплата праці в державному і приватному секторах економіки прив'язана до рівня мінімальної заробітної плати;
- мінімальна заробітна плата є важливим елементом тарифної системи оплати праці в державних установах;
- в умовах тіньової економіки мінімальна заробітна плата є орієнтиром для легальної частини оплати праці.

Цей інститут-регулятор упроваджувався поступово, а його становлення та імплементація відбувалися, за нашою думкою, у рамках трьох етапів:

1) формування законодавчої бази щодо інституту мінімальної заробітної плати (загальний опис інституту); він уже є нормативно, але не використовується на практиці як інститут-регулятор;

2) створення та імплементація інститутів регулювання заробітної плати як стандартного регулятора нижнього порогу заробітної плати (застосування інституту); обмежене використання інституту-регулятора;

3) створення та імплементація процедур і правил, що формують прямий вплив мінімальної заробітної плати на рівень заробітної плати великої групи робітників бюджетної сфери та соціальних видатків із бюджету, які набувають форми соціальних трансфертів у структурі доходів населення; формування сильного інституту-регулятора.

Сьогодні мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче за який не може призначатися оплата за виконану робітником місячну, а також почасову норму праці (обсяг робіт). До мінімальної заробітної плати не включають доплати, надбавки, заохочувальні та компенсаційні виплати.

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, яка обов'язкова на всій території України для підприємств усіх форм власності та господарств, а також фізичних осіб, що використовують працю найманих робітників.

Далі в табл. 1 наведемо хронологію ухвалення основних нормативних документів, що поступово

вмонтовували до системи державного регулювання мінімальну заробітну плату як інституту-регулятора.

Мінімальна заробітна плата поступово стає важливим регулятором рівня заробітної плати і доходів населення. Зокрема, нормами чинного законодавства встановлено, що розмір мінімальної заробітної плати визначається Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України не рідше ніж раз на рік у законі про державний бюджет і може бути

переглянутим протягом року. Крім того, уже впроваджено законодавчу норму, що обмежує розмір мінімальної заробітної плати знизу: вона не може бути встановлена нижче за прожитковий мінімум для працеспроможних осіб. Таким чином, мінімальна заробітна плата має чітку прив'язку до розміру іншого інституту-регулятора доходів населення – прожиткового мінімуму, від величини якого залежать обсяги широкого переліку видів соціальних трансфертів населенню.

Таблиця 1

Хронологія встановлення мінімальної заробітної плати в Україні як інституту-регулятора

Дата	Нормативний документ	Характеристика
31.12.1992	Декрет Кабінету Міністрів України «Про оплату праці»	Введено інститут мінімальної заробітної плати як поняття
30.08.2002	Постанова Кабінету Міністрів України «Про оплату праці робітників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів та коефіцієнтів оплати праці робітників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери»	Розробка Єдиної тарифної сітки (ЄТС), що побудована на використанні розрядів та коефіцієнтів, за якої коефіцієнти оплати праці за кожним розрядом розраховуються виходячи з розміру окладу робітників за 1-м розрядом
10.07.2003	Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України і Закону України «Про оплату праці»»	Регламентовано обов'язкове затвердження мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму при затвердженні державного бюджету
22.08.2005	Постанова КМУ «Про внесення змін та визнання такими, що втратили дію, деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань оплати праці робітників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери»	Введення в дію з 1 вересня 2005 року ЄТС, у якій оклад 1-го розряду відповідає мінімальній заробітній платі

Примітка. Складено авторами.

Процес становлення мінімальної заробітної плати як інституту-регулятора відображено на графіку (рис. 2), де можна побачити динаміку показника, який

розраховується як відношення середньорічної мінімальної заробітної плати до середньої заробітної плати в 1995–2015 рр.

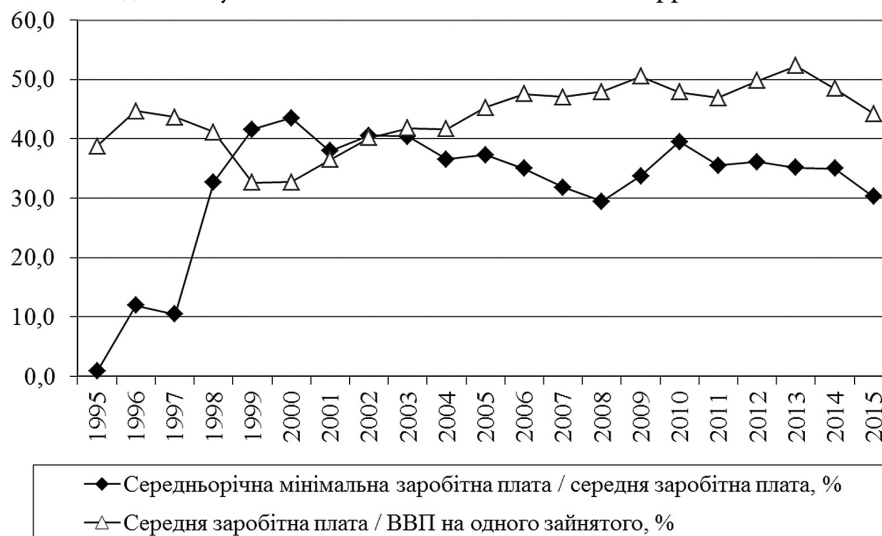

Рис. 2. Середньорічна мінімальна заробітна плата відносно середньої заробітної плати і середня заробітна плата відносно ВВП на одного зайнятого в 1995–2015 рр. (%)

Примітка. Складено авторами

Додатково на графіку представлена динаміка відношення середньої заробітної плати відносно ВВП на одного зайнятого як показника, який відображає об'єктивну природу макроекономічної трансформації ВВП у заробітну плату і не має сильних коливань. Перший показник має суб'єктивну природу і його значення залежать від того, яким чином інститут мінімальної заробітної плати імплементовано до системи регулювання. Тому лише з 1998 року з'являються перші ознаки формування майбутньої довгострокової

тенденції, коли цей показник лежить в інтервалі від 30 до 40 відсотків.

В основі другої частини роботи лежить одночасна перевірка трьох гіпотез на основі статистичних даних та авторських напрацювань:

- 1) у результаті макроекономічного кругообігу заробітна плата формується в результаті створення ВВП і його подальшого розподілу (метод розрахунку ВВП за доходами, або розподільний метод); тому повинна існувати сильна

залежність між середньою заробітної платою і ВВП на одного зайнятого;

- 2) заробітна плата є основою доходів домогосподарств, які потім витрачаються на споживання (метод розрахунку ВВП за видатками, або метод кінцевого використання); тому повинна існувати сильна залежність між середньою заробітної платою і середніми доходами домогосподарств;
- 3) установлення мінімальної заробітної плати як інституту регулювання заробітної плати прямо та опосередковано впливає на її рівень; тому повинна існувати сильна залежність між середньою заробітної платою і мінімальною заробітної платою.

Для перевірки гіпотез на істинність виконано такі етапи:

- 1) визначення і вибір статистичних показників, які чітко, однозначно та адекватно характеризують динаміку ВВП, заробітної плати, мінімальної заробітної плати і доходів домогосподарств та формулювання гіпотез і критеріїв перевірки їх на істинність;
- 2) вибір часового інтервалу дослідження і підготовка даних до проведення кореляційного аналізу;
- 3) проведення кореляційного аналізу з побудовою кореляційної матриці та інтерпретація отриманих результатів.

Етап 1. Показниками, що досліджуються в роботі, визначено й обрано такі:

- середньомісячний ВВП на одного зайнятого (ВВП); для його визначення проведені авторські розрахунки на основі даних Державної статистичної служби України;
- середньомісячна заробітна плата (ЗП); джерелом інформації виступають дані Державної статистичної служби України;
- середньорічна мінімальна заробітна плата України (МЗП); для його визначення проведено авторські розрахунки на основі даних законів про державний бюджет України та статистичної інформації з ресурсу minfin.com.ua [10];
- середньомісячний дохід на одну особу домогосподарства (ДД); для його визначення проведено авторські розрахунки на основі даних Державної статистичної служби України.

Теоретично між вказаними макроекономічними показниками повинні існувати стійкі взаємозв'язки (рис. 3).

Рис. 3. Схема взаємозв'язків між показниками, що досліджуються

Примітка. Складено авторами

Для статистичної перевірки наявності взаємозв'язку між вказаними чотирма показниками використано кореляційний аналіз і побудовано кореляційну матрицю. Якщо розраховані коефіцієнти кореляції є близькими до значення «1,0», то це означає наявність сильного взаємозв'язку між ними і підтверджує істинність поставлених гіпотез.

Етап 2. Перед проведенням кореляційного аналізу дані щодо показників трансформовані з урахуванням таких особливостей:

- 1) часовий період дослідження становить 17 років, із 1999 до 2015 рр.; це пов'язано, насамперед, із браком коректних даних щодо доходів домогосподарств до 1998 року; крім того, саме протягом 2002–2005 років мінімальна заробітна плата поступово стає сильним інститутом – регулятором доходів домогосподарств, тому зазначений період включає всі три вказані вище етапи його становлення та імплементації;
- 2) з метою елімінації впливу на показники, що досліджуються, проведено їх коригування на кумулятивні коефіцієнти індексів споживчих цін для кожного року; таким чином були отримані реальні значення показників у цінах базисного періоду, 1999 року;
- 3) з метою забезпечення більш високого рівня інтерпретації результатів дослідження розраховані показники нормовані щодо отриманих результатів за 1999 рік, які були прийняті за 100%.

Результати проведеної трансформації та зроблених розрахунків наведено в *табл. 2*.

Таблиця 2

Реальні середньомісячні показники ВВП на одного зайнятого, заробітної плати, мінімальної заробітної плати і доходів домогосподарств на одну особу в 1999–2015 роках, 1999 р. = 100%

Рік	ВВП на зайнятого (ВВП)	Заробітна плата (ЗП)	Мінімальна заробітна плата (МЗП)	Доходи домогосподарства (ДД)
1999	100	100	100	100
2000	101	101	105	97
2001	109	122	111	110
2002	119	146	142	128
2003	133	170	166	146
2004	157	200	176	173
2005	173	240	215	220
2006	195	285	240	248
2007	227	327	251	276
2008	238	350	248	310
2009	206	318	258	284

Закінчення табл. 2

Рік	ВВП на зайнятого (ВВП)	Заробітна плата (ЗП)	Мінімальна заробітна плата (МЗП)	Доходи домогосподарства (ДД)
2010	235	343	326	304
2011	261	374	320	309
2012	280	427	371	336
2013	289	463	391	362
2014	295	438	368	333
2015	262	355	259	256

Примітка. Розраховано авторами.

Проаналізувавши дані табл. 2, слід відмітити, що протягом 1999–2015 рр. мали місце дуже схожі за характером тенденції зміни показників, які досліджуються. Так, реальні середньомісячні показники ВВП на одного зайнятого, мінімальна заробітна плата і доходи домогосподарств на одну особу синхронно збільшилися приблизно у 2,6 раза. Темпи зростання реальної середньомісячної заробітної плати були вищими, але характер змін, тобто зростання або падіння в певні роки, був однаковим з іншими показниками. Показник МЗП іноді змінювався у протилежному напрямку в порівнянні з іншими, але це пов'язано скоріше з особливостями його встановлення і мало короткостроковий характер. Так, кризового, 2009 року він, на відміну від інших показників, зростав, а в доволі успішному 2011-му, навпаки, знижувався. У цілому варто відмітити наявну тенденцію до зростання всіх чотирьох показників протягом 1999–2015 рр.

Етап 3. Результати проведеного кореляційного аналізу між показниками, що досліджуються, наведено в кореляційній матриці (табл. 3)

Таблиця 3
Коефіцієнти кореляції між показниками ВВП на одного зайнятого, середньої та мінімальної заробітної плати і доходами домогосподарств у 1999–2015 роках

Показники	ВВП	ЗП	МЗП	ДД
ВВП	1,00	0,99	0,96	0,97
ЗП	0,99	1,00	0,98	0,99
МЗП	0,96	0,98	1,00	0,97
ДД	0,97	0,99	0,97	1,00

Примітка. Розраховано на основі даних табл. 2.

Результати проведеного кореляційного аналізу однозначно і беззаперечно підтверджують наявність сильного взаємозв'язку між усіма показниками, що відображається в дуже високих значеннях коефіцієнтів кореляції, які становлять 0,96–0,99.

Під час перевірки всіх трьох гіпотез виявлено, що коефіцієнти кореляції становлять: 1) між показниками ВВП і ЗП – 0,99; 2) між показниками ЗП і ДД – 0,99; 3) між показниками ЗП і МЗП – 0,98. Це означає, що залежність між представленими в межах кожної з поставлених гіпотез є не просто дуже високою, а майже функціональною. Крім того, установлений також

дуже сильний взаємозв'язок між показниками ВВП і ДД (коефіцієнт кореляції), а це ще раз підтверджує теоретичну концепцію макроекономічного кругообігу, в рамках якого ВВП розподіляється на первинні доходи, а ті, у свою чергу, стають основою доходів домогосподарств, споживчі витрати яких є основним компонентом при розрахунку ВВП за видатками.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

1. Поступово через проходження трьох етапів мінімальна заробітна плата стала сильним інститутом регулювання заробітної плати і доходів домогосподарств, використання якого прямо або опосередковано впливає на процеси їх формування. Крім того, сформувалися формальні (тобто затверджені законодавчо) інституціональні зв'язки з іншими інститутами регулювання заробітної плати і доходів домогосподарств – прожитковим мінімумом та окладом першого тарифного розряду ЄТС.

2. На основі проведення кореляційного аналізу встановлено сильні взаємозв'язки між реальними середньомісячними показниками ВВП на одного зайнятого, заробітною платою, мінімальною заробітною платою та доходами домогосподарств на одну особу. Що є статистичним підтвердженням факту імплементації мінімальної заробітної плати як інституту-регулятора рівня заробітної плати і формування доходів домогосподарств. Також слід відмітити, що має місце дуже сильний взаємозв'язок між мінімальною заробітною платою і доходами домогосподарств, мінімальною заробітною платою і ВВП на одного зайнятого. Якщо перший факт можна пояснити наявністю прямого впливу мінімальної заробітної плати на оплату праці та опосередкованого на соціальні трансферти, то другий факт є скоріше за все заручником дуже високих значень коефіцієнтів парної кореляції між показниками, що досліджуються.

3. Перспективою подальших досліджень ролі та результатів використання в Україні інститутів регулювання заробітної плати і доходів населення є комплексне вивчення разом із мінімальною заробітною платою історію та особливості створення й імплементації таких важливих інститутів, як прожитковий мінімум, мінімальна пенсія, тарифно-окладна система оплати праці на основі ЄТС.

Список використаної літератури

1. Холод Н. М. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках : монографія / Н. М. Холод. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 442 с.
2. Горелов Н. А. Політика доходів і якість трудової життя населення / Н. А. Горелов. – СПб. : Питер, 2003. – 656 с.

3. Заець С. А. Статистична оцінка доходів населення та їх соціально-економічна диференціація / С. А. Заець // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 118–127.
4. Ватаманюк М. М. Споживна поведінка домогосподарств в умовах перехідної економіки / М. М. Ватаманюк // Фінанси України – 2004. – № 12. – С. 69–76.
5. Адамик В. Трансформація політики конвергенції доходів населення в процесі розширення Європейського союзу : монографія / В. Адамик, Р. Зварич. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – 300 с.
6. Чуприна О. О. Соціальна нерівність і бідність в Україні / О. О. Чуприна // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2011. – № 2 (5). – С. 55–56.
7. Ховрак І. В. Доходи населення України: економічний зміст і дискусійні питання / І. В. Ховрак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2013. – № 1 (78). – С. 160–165.
8. Структура сукупних ресурсів домогосподарств [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної статистичної служби України. – Режим доступу : ukrstat.gov.ua.
9. Геєц В. Трансформационные преобразования в Украине: переосмысливая пройденное и думая о будущем / В. Геєц // Общество и экономика. – 2006. – № 3. – С. 23–53.
10. Минимальная зарплата (Украина) [Электронный ресурс] // Сайт Финансового портала Минфин. – Режим доступа : http://index.minfin.com.ua/index/salary/?_ga=1.93657557.973106411.1446724968.

References

1. Kholod, N. M. (2009). Rozpodil dokhodiv ta bidnist' u perekhidnykh ekonomikakh : monohrafiya [Distribution of revenues and poverty in transitive economies]. Lviv : «Vydavnychy tsestr LNU im. Ivana Franka» [in Ukrainian].
2. Horelov, N. A. (2003). Polytyka dokhodov y kachestvo trudovoy zhyzny naselenyya [Revenues politics and quality of labor's life of population]. Sankt-Petersburg : «Pyter» [in Russian].
3. Zayets', S. A. (2006). Statystychna otsinka dokhodiv naselennya ta yikh sotsial'no-ekonomichna dyferentsiatsiya [Statistical estimation of population revenue]. Rehional'na ekonomika – Regional economy, 4, 118–127 [in Ukrainian].
4. Vatamanyuk, M. M. (2004). Spozhyvna povedinka domohospodarstv v umovakh perekhidnoyi ekonomiky [Consummation of households in conditions of transitive economy]. Finansy Ukrayiny – Finance of Ukraine, 12, 69–76 [in Ukrainian].
5. Adamyk, V., Zvarych, R. (2011) Transformatsiya polityky konverhentsiyi dokhodiv naselennya v protsesi rozshyrennya Evropeys'koho soyuzu : monohrafiya [Transitional politics of population revenue convergence in processes of EU enlargement]. Ternopil' : Ekonomichna dumka [in Ukrainian].
6. Chupryna, O. O. (2011) Sotsial'na nerivnist' i bidnist' v Ukrayini [Social inequality and poverty in Ukraine]. Visnyk natsional'noyi yurydychnoyi akademiyi Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho – Ukrainian national juridical academy named Yaroslav Mudryi revue, 2 (5), 55–56 [in Ukrainian].
7. Khovrak, I. V. (2013) Dokhody naselennya Ukrayiny: ekonomichnyy zmist i dyskusiyni pytannya [Population revenue in Ukraine: economic sense and questions for discussion]. Visnyk KrNU imeni Mikhayla Ostrohrads'koho – KrNU named Myhaylo Ostrogadsky revue, 1 (78), 160–165 [in Ukrainian].
8. Struktura sukupnykh resursiv domohospodarstv [Gross household resource structure]. (n. d.) ukrstat.gov.ua. Retrieved from ukrstat.gov.ua [in Ukrainian].
9. Heets, V. (2006) Transformatsyonnye preobrazovanyya v Ukrayne: pereosmyslyvaya proydennoe y dumaya o budushchem [Transformation economy in Ukraine: past and future]. Obshchestvo i ekonomyka – Society and economics. 3, 23–53 [in Russian].
10. Mynymal'naya zarplata (Ukrayna) [Minimum wage in Ukraine] (n. d.) minfin.com.ua. Retrieved from http://index.minfin.com.ua/index/salary/?_ga=1.93657557.973106411.1446724968.